

Název příspěvku

**Mapování proměny pedagogických procesů a podmínek společného vzdělávání v běžných základních školách (Mapping changes of pedagogical processes and conditions of inclusive education in primary schools)**

Klíčová slova v ČJ

Společné vzdělávání, učitelé základních škol, inkluzivní přístup ve vyučování, kvalitativní výzkum

Klíčová slova v AJ

Inclusive education, teachers of primary schools, inclusive teaching practice, qualitative research

Cíle v ČJ

Cílem příspěvku je představit vybrané výsledky kvalitativní části smíšeného výzkumu projektu IPs APIV A realizovaného NÚV. Kvalitativní část šetření byla zacílena na zjišťování, jak učitelé a ředitelé běžných základních škol vnímají a hodnotí změny spojené s implementací společného vzdělávání od roku 2016, jak inkluzivní přístup ovlivňuje jejich výuku, jaké je jejich pojetí společného vzdělávání a jak hodnotí podmínky pro realizaci společného vzdělávání a výhledy své školy.

Teoretická východiska v ČJ

Společné vzdělávání je v šetření chápáno jako vytváření podmínek pro vzdělávání usilující respektovat sociální rovnost, zároveň však respektovat individuální jedinečnost každého žáka. Hodnotovým teoretickým východiskem je tak princip nediskriminace. Škola hledá nejen vhodné varianty organizace vyučování a vytváří různorodou vzdělávací nabídku, ale především hledá diferencované výukové postupy, cíle a vzdělávací obsahy (Haug, 2017). Vzdělávací politika včetně prováděcích opatření reaguje především na odstraňování diskriminace ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, ale současně je třeba vidět společné vzdělávání jako rozvíjející se koncept, v jehož rámci jsou diskutována témata, jako je demokracie, rozmanitost, diferenciací, stejnost a jinakost, různorodost. Z těchto důvodů je důležité monitorovat implementaci společného vzdělávání nejen z pohledu žáků s potřebou podpory, ale zároveň z pohledu všech žáků heterogenní třídy, kteří se vzdělávají společně.

## Metodologie v ČJ

Pro potřebu zachycení variant realizace společného vzdělávání byl vytvořen nástroj – skupinový polostrukturovaný rozhovor. Hlavním obsahem rozhovoru se staly proměny pedagogických procesů a jejich podmínek subjektivně vnímaných a artikulovaných pedagogy školy. Pedagogickými procesy v tomto kontextu rozumíme plánování, realizaci a hodnocení výuky, komunikaci mezi pedagogy o žácích i procesech a situacích, komunikaci vedení školy směrem k sboru. Podmínkami těchto procesů z hlediska společného vzdělávání je předchozí zkušenost školy s různorodými žáky a péčí o ně, kultura školy a vize.

## Závěry v ČJ

Referovaná část šetření zahrnuje pětici proaktivních škol, pro které je podstatné neustálé hledání funkční podoby pedagogických procesů vzhledem k žákům. Předkládáme, jak různě postupují školy při řešení obdobných problémů a přitom sdílejí stejný cíl vylepšovat podmínky práce školy tak, aby se mohla rozvíjet jako škola společného vzdělávání. Z porovnání strategií šetřených škol vyvozujeme, co je pro uskutečňování výuky v modu společného vzdělávání, jak je chápáno v intencích tohoto šetření, podstatně určující. Ukázalo se také, že i samotné vedení rozhovorů s vedením školy, učiteli a asistenty, zaměřených na jejich práci na úrovni školy a třídy, může podpořit seberozvoj lidí i instituce.

## Souhrn příspěvku v AJ

Teachers' attitudes should be seen as important predictors that will have a major effect on the implementation of changes associated with inclusive education. In a scope of this research, attention was paid to how teachers from primary schools perceive and evaluate organizational, financial and content changes in education, which are associated with the so-called "inclusive amendment" to the Education Act No. 561/2004 (2016). Qualitative research has pointed out that a teachers of proactive schools seek a functional form of teaching for the needs of all their students. That is, inclusion to meet the social and/or academic needs of all students.

## Bibliografie

- Haug, P. (2017). Understanding inclusive education: ideals and reality. *Scandinavian Journal of Disability Education*, 19(3), 206–217.
- Tomková, A., & Hejlová, H. (2018). Pedagogické procesy v podmínkách společného vzdělávání a jejich výzkum. *Slavonic Pedagogic Studies Journal*, 7(2), 247–268.
- Vislie, L. (2003). From Integration to Inclusion: Focusing Global Trends and Changes in the Western European Societies. *European Journal of Special Needs Education*, 18(1), 17–35.